TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2012 m. gegužės 3 d.*

„Socialinė politika — Direktyva 2003/88/EB — Darbo sąlygos — Darbo laiko organizavimas — Teisė į mokamas kasmetines atostogas — Kompensacija susirgus — Valstybės tarnautojai (ugniagesiai)“

Byloje C-337/10

Verwaltungsgericht Frankfurt am Main (Vokietija) 2010 m. birželio 25 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2010 m. liepos 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą

Georg Neidel

prieš

Stadt Frankfurt am Main

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Safjan, teisėjai E. Levits (pranešėjas) ir A. Borg Barthet,

generalinė advokatė V. Trstenjak,

posėdžio sekretorė A. Impellizzeri, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę dalį ir įvykus 2012 m. kovo 8 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Georg Neidel, atstovaujamo advokato K. Schmidt-Strunk,

— Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos J. Möller,

— Danijos vyriausybės, atstovaujamos C. Vang,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* M. Russo,

— Austrijos vyriausybės, atstovaujamos C. Pesendorfer,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos S. Ossowski,

— Europos Komisijos, atstovaujamos V. Kreuschitz ir M. van Beek,

* Proceso kalba: vokiečių.

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinės advokatės nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL L 299, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 381) 7 straipsnio išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant G. Neidel ir jo buvusio darbdavio Frankfurto prie Maino miesto ginčą dėl kompensacijos už išeinant į pensiją nepanaudotas mokamas kasmetines atostogas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisės aktai

3 Direktyvos 2003/88 1 straipsnyje „Tikslas ir taikymo sritis“ numatyta:

„1. Ši direktyva nustato būtiniausius saugos ir sveikatos reikalavimus dėl darbo laiko organizavimo.

2. Ši direktyva taikoma:

a) minimaliam <...> kasmetinių atostogų laikui <...>

<...>

3. Ši direktyva taikoma visoms Direktyvos 89/391/EEB (1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyva dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo (OL L 183, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 349) 2 straipsnyje apibrėžtoms veiklos sritims, viešoms ir privačioms, nepažeidžiant šios direktyvos 14, 17, 18 ir 19 straipsnių.

<...>“

4 Direktyvos 2003/88 7 straipsnyje „Kasmetinės atostogos“ nustatyta:

„1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad kiekvienas darbuotojas turėtų teisę į bent keturių savaičių mokamas kasmetines atostogas pagal nacionalinės teisės aktais ir (arba) praktika nustatytas teisės į tokias atostogas ir jų suteikimo sąlygas.

2. Minimalus kasmetinių mokamų atostogų laikas negali būti pakeistas kompensacija, išskyrus tuos atvejus, kai yra nutraukiami darbo santykiai.“

5 Šios direktyvos 15 straipsnyje „Palankesnės nuostatos“ nustatyta:

„Ši direktyva nepažeidžia valstybių narių teisės taikyti arba priimti įstatymus ir kitus teisės aktus, kurie yra palankesni darbuotojų saugos garantijų ir sveikatos apsaugos atžvilgiu, arba palengvinti ar leisti kolektyvinių sutarčių arba susitarimų, sudarytų tarp darbdavių ir darbuotojų, kurie yra palankesni darbuotojų saugos garantijų ir sveikatos apsaugos atžvilgiu, taikymą.“

6 Direktyvos 2003/88 17 straipsnyje nustatyta, kad valstybės narės gali nukrypti nuo tam tikrų šios direktyvos nuostatų. Tačiau neleidžiama nukrypti nuo šios direktyvos 7 straipsnio.

Nacionalinės teisės aktai

7 Heseno žemės tarnautojų statuto (*Hessisches Beamtengesetz*) 106 straipsnyje numatyta, kad tarnautojai teisę į kasmetines atostogas turi išlaikant jų atlyginimą.

8 Šio statuto 50 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės tarnautojai išeina į pensiją pasibaigus tam mėnesiui, kurį jiems sueina 65 metai (amžiaus riba)“. Valstybės tarnautojams, kurie dirba ugniagesių tarnyboje, 65 metų amžiaus riba pakeista į 60 metų.

9 Pagal federalinio valstybės tarnautojų statuso įstatymo (*Beamtenstatusgesetz*) 21 straipsnio 4 punktą į pensiją išėjęs valstybės tarnautojas praranda savo statusą.

10 Heseno žemės nutarimo dėl kasmetinių atostogų (*Hessische Urlaubsverordnung*; toliau – Nutarimas dėl kasmetinių atostogų) nustatyta referencinių metų pradžia ir pabaiga ir reglamentuojamas teisės į kasmetinės atostogas atsiradimas ir išnykimas.

11 Nutarimo dėl kasmetinių atostogų 8 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„<...> Jei valstybės tarnautojo darbo santykiai baigiasi dėl to, kad jis sulaukė įstatyminės pensinio amžiaus ribos, jo teisė į atostogas sudaro šešias dvyliktąsias, jei darbo santykiai baigiasi pirmąjį pusmetį, ir dvylika dvyliktųjų, – jei antrąjį pusmetį.“

12 Nutarimo dėl kasmetinių atostogų 9 straipsnio „Atostogų padalijimas per metus ir perkėlimas“ 2 dalyje nustatyta:

„Paprastai atostogomis turi būti pasinaudojama tais metais, kuriais jos suteikiamos. Atostogos, kuriomis nepasinaudota per devynis mėnesius nuo šių metų pabaigos, išnyksta.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

13 1949 m. rugpjūčio 2 d. gimęs G. Neidel pradėjo dirbti Frankfurto prie Maino tarnyboje 1970 metais. Jis dirbo ugniagesiu, paskui vyriausiuoju ugniagesiu. Jis turėjo valstybės tarnautojo statusą.

14 Nuo 2007 m. birželio 12 d. ieškovas negalėjo dirbti dėl medicininių priežasčių. 2009 m. rugpjūčio mėn. pabaigoje sulaukęs 60 metų jis išėjo į pensiją ir nuo tada gauna mėnesinę 2 463,24 euro pensiją.

15 Atsižvelgiant į tai, kad įprastas savaitinis ugniagesio, dirbančio Frankfurto prie Maino mieste, darbo laikas skiriasi nuo penkių darbo dienų savaitės, 2007–2009 m. ieškovas turėjo teisę į 26 darbo dienų kasmetines atostogas. Be to, jam buvo suteikiamos valandomis skaičiuojamos kompensacinės atostogos už švenčių dienas, kurios atitinkamais kalendoriniais metais sutampa su įprastomis darbo dienomis.

16 Atsižvelgdamos į šį reglamentavimą, bylos šalys mano, kad G. Neidel turėjo teisę į iš viso 31 dieną atostogų 2007 m., 35 dienas 2008 m. ir 34 dienas 2009 metais. Iš šių atostogų ieškovas panaudojo tik 14 dienų 2007 metais. Taigi iš viso jam liko nepanaudotos 86 atostogų dienos, kurios atitinka 16 821,60 euro bruto sumą.

17 G. Neidel prašymą sumokėti jam nurodyto dydžio kompensaciją už nepanaudotas atostogas Frankfurto prie Maino miestas atmetė savo sprendimu, motyvuodamas, kad Vokietijos valstybės tarnybos teisėje nenumatyta apmokėti už nepanaudotas atostogų dienas. Frankfurto prie Maino miesto manymu, Direktyvos 2003/88 7 straipsnio dalis netaikoma valstybės tarnautojams. Be to, jis tvirtina, kad išėjimas į pensiją nepriskiriamas „darbo santykių nutrūkimui“, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą.

18 G. Neidel dėl šio sprendimo pateiktą skundą nagrinėjantis *Verwaltungsgericht Frankfurt am Main* (Frankfurto prie Maino administracinis teismas), kuriam kilo abejonių dėl Frankfurto prie Maino miesto pateikto Direktyvos 2003/88 7 straipsnio išaiškinimo pagrįstumo, nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar Direktyvos 2003/88 <...> 7 straipsnis taikomas ir valstybės tarnybos santykiams?

2. Ar Direktyvos 2003/88 <...> 7 straipsnio 1 dalis apima ir teisę į kasmetines atostogas, kai nacionalinėje teisėje nustatyta teisė į ilgesnes nei 4 savaičių atostogas?

3. Ar Direktyvos 2003/88 <...> 7 straipsnio 1 dalis taip pat taikoma tokiai teisei į atostogas, kuri pagal nacionalinę teisę suteikiama papildomai prie kasmetinių atostogų arba poilsio laiko už darbą švenčių dienomis dėl neįprasto darbo padalijimo?

4. Ar į pensiją išėjęs valstybės tarnautojas gali grįsti savo teisę į kompensaciją už kasmetines atostogas arba poilsio laiką tiesiogiai Direktyvos 2003/88 <...> 7 straipsnio 2 dalimi, jeigu jis negalėjo dirbti dėl ligos, todėl negalėjo pasinaudoti atostogomis imdamas laisvadienius?

5. Ar paneigiant tokią teisę į kompensaciją bent iš dalies galima remtis nacionalinėje teisėje numatytu pirmalaikiu teisės į atostogas išnykimu?

6. Ar teisė į kompensaciją pagal Direktyvos 2003/88 <...> 7 straipsnio 2 dalį apribojama tik minimaliomis 4 savaičių atostogomis, numatytomis Direktyvos 2003/88 <...> 7 straipsnio 1 dalyje, ar vis dėlto teisė į kompensaciją taikoma ir nacionalinėje teisėje numatytoms papildomoms atostogoms? Ar ši teisė į ilgesnes atostogas apima ir tokius reikalavimus, kai teisė į atostogas atsiranda vien dėl specialaus darbo laiko padalijimo?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pirmuoju klausimu iš esmės klausia, ar Direktyvos 2003/88 7 straipsnis taikomas valstybės tarnautojui, kuris dirba ugniagesiu įprastomis sąlygomis.

20 Šiuo klausimu visų pirma reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2003/88 1 straipsnio 3 dalį kartu su Direktyvos 89/391 2 straipsniu, į kurį daroma nuoroda 1 straipsnio 3 dalyje, šios direktyvos taikomos visiems veiklos sektoriams, privatiems ar viešiems, siekiant pagerinti darbuotojų saugą ir sveikatą darbe ir reglamentuoti tam tikrus jų darbo laiko organizavimo aspektus.

21 Tad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Direktyvos 89/391 taikymo sritis turi būti suprantama plačiai, taigi jos 2 straipsnio 2 dalies pirmoje pastraipoje nustatytos išimtys turi būti aiškinamos siaurai (šiuo klausimu, be kita ko, žr. 2000 m. spalio 3 d. Sprendimo *Simap*, C-303/98, Rink. p. I-7963, 34 ir 35 punktus bei 2006 m. sausio 12 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-132/04, 22 punktą). Šios išimtys buvo nustatytos siekiant vienintelio tikslo – užtikrinti visuomenės saugumo, visuomenės sveikatos ir viešosios tvarkos apsaugai būtinų paslaugų tinkamą funkcionavimą

esant ypač sudėtingoms ir ypatingos reikšmės aplinkybėms (2004 m. spalio 5 d. Sprendimo *Pfeiffer ir kt.*, C-397/01-C-403/01, Rink. p. I-8835, 55 punktas ir 2011 m. balandžio 7 d. Nutarties *May*, C-519/09, Rink. p. I-2761, 19 punktas).

22 Kadangi nė viena iš šių aplinkybių nėra svarbi, kalbant apie valstybės tarnautoją, esantį tokioje, kaip antai ieškovas pagrindinėje byloje, aptariamoje situacijoje, tokio darbuotojo veikla patenka į Direktyvos 2003/88 taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 2005 m. liepos 14 d. Nutarties *Personalrat der Feuerwehr Hamburg*, C-52/04, Rink. p. I-7111, 57–59 punktus).

23 Be to, reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką „darbuotojo“ sąvoka pagal SESV 45 straipsnį yra autonominė ir neturi būti aiškinama siaurai. „Darbuotoju“ turi būti laikomas bet kuris asmuo, kuris užsiima realia ir faktine veikla, išskyrus tokios apimties veiklą, kuri yra visiškai nereikšminga ir pagalbinė. Pagal šią teismo praktiką darbo santykių esminis požymis yra tas, kad asmuo tam tikrą laiką kito asmens naudai ir jo vadovaujamas vykdo veiklą, už kurią gauna atlyginimą (žr., be kita ko, 1986 m. liepos 3 d. Sprendimo *Lawrie-Blum*, 66/85, Rink. p. 2121, 16 ir 17 punktus; 2004 m. kovo 23 d. Sprendimo *Collins*, C-138/02, Rink. p. I-2703, 26 punktą ir 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Trojani*, C-456/02, Rink. p. I-7573, 15 punktą).

24 Šiuo klausimu konstatuotina, kad sprendime pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nėra jokių duomenų, dėl kurių galėtų kilti abejonių, kad G. Neidel ir jo darbdavio Frankfurto prie Maino miesto darbo santykiams buvo būdingi šio sprendimo 23 punkte nurodyti darbo santykių požymiai.

25 Galiausiai reikia pažymėti, kad Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs: kadangi išimtį dėl darbo valstybės tarnyboje įtvirtinančioje SESV 45 straipsnio 4 dalyje nėra daromas skirtumas, nėra svarbu, ar asmuo dirba darbininku, darbuotoju ar valstybės tarnautoju, taip pat, ar jam įdarbinti taikoma viešoji, ar privatinė teisė. Šis teisinis kvalifikavimas, atsižvelgiant į nacionalinės teisės aktus, gali būti įvairus ir dėl to pagal jį negali būti nustatytas Sąjungos teisės reikalavimus atitinkantis aiškinimo kriterijus (žr. 1974 m. vasario 12 d. Sprendimo *Sotgiu*, 152/73, Rink. p. 153, 5 punktą).

26 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, jog Direktyvos 2003/88 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jis taikomas valstybės tarnautojui, dirbančiam ugniagesiu įprastomis sąlygomis.

Dėl ketvirtojo klausimo

27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas ketvirtuoju klausimu iš esmės klausia, ar Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad į pensiją išėjęs valstybės tarnautojas turi teisę į kompensaciją už nepanaudotas mokamas kasmetines atostogas, jeigu jis nevykdė savo pareigų dėl ligos.

28 Šiuo klausimu svarbu priminti, kad, kaip matyti iš paties Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 1 dalies teksto, nuo kurios direktyvoje neleidžiama nukrypti, kiekvienas darbuotojas turi teisę į bent keturių savaičių mokamas kasmetines atostogas. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką šią teisę reikia pripažinti ypatingos svarbos Sąjungos socialinės teisės principu, todėl ji suteikiama kiekvienam darbuotojui (žr. 2009 m. sausio 20 d. Sprendimo *Schultz-Hoff ir kt.*, C-350/06 ir C-520/06, Rink. p. I-179, 54 punktą). Ši „darbuotojo“ sąvoka, kaip pažymėta atsakant į pirmąjį klausimą, taikoma valstybės tarnautojui, kaip antai ieškovas pagrindinėje byloje.

29 Nutraukus darbo santykius, faktiškai nebegalima pasinaudoti mokamomis kasmetinėmis atostogomis. Siekiant išvengti, jog darbuotojas negalėtų pasinaudoti šia teise, net jei toks naudojimasis suprantamas finansine prasme, Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad darbuotojas turi teisę į piniginę kompensaciją (minėto Sprendimo *Schultz-Hoff ir kt.* 56 punktas).

30 Dėl to Teisingumo Teismas yra konstatavęs, kad Direktyvos 2003/88 7 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad ji draudžia nacionalinės teisės nuostatas ar praktiką, kuriose numatyta, kad nutraukus darbo santykius darbuotojas, kuriam per visą referencinį ir (arba) perkėlimo laikotarpį ar jo dalį buvo suteiktos laikinojo nedarbingumo atostogos, neturi teisės į piniginę kompensaciją už nepanaudotas mokamas kasmetines atostogas ir dėl to negalėjo pasinaudoti teise į mokamas kasmetines atostogas (minėto Sprendimo *Schultz-Hoff ir kt.* 62 punktas).

31 Šiuo atveju valstybės tarnautojui išėjus į pensiją nutrūksta jo darbo santykiai, ir nacionalinėje teisėje, be to, numatyta, kad, kaip nurodyta šio sprendimo 9 punkte, valstybės tarnautojas praranda savo statusą.

32 Todėl į ketvirtąjį klausimą reikia atsakyti, jog Direktyvos 2003/88 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad į pensiją išeinantis valstybės tarnautojas turi teisę į kompensaciją už nepanaudotas mokamas kasmetines atostogas, jei nevykdė savo pareigų dėl ligos.

Dėl antrojo, trečiojo ir šeštojo klausimų

33 Šiais klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 2003/88 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis valstybės tarnautojui, be teisės į minimalias mokamas keturių savaičių atostogas, suteikiama teisė į papildomas mokamas atostogas, nenumatant piniginės kompensacijos, kai į pensiją išėjęs valstybės tarnautojas negalėjo pasinaudoti šia papildoma teise, nes nevykdė savo pareigų dėl ligos.

34 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas yra konstatavęs, jog Direktyva 2003/88 nėra draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatytos ilgesnės nei keturių savaičių mokamos metinės atostogos, kurios suteikiamos laikantis šioje nacionalinėje teisėje nustatytų gavimo ir suteikimo reikalavimų (2012 m. sausio 24 d. Sprendimo *Dominguez*, C-282/10, 47 punktas).

35 Iš Direktyvos 2003/88 1 straipsnio 1 dalies ir 2 dalies a punkto, 7 straipsnio 1 dalies ir 15 straipsnio aiškiai matyti, kad jos tikslas yra tik nustatyti būtiniausius saugos ir sveikatos reikalavimus dėl darbo laiko organizavimo ir nekliudoma valstybėms narėms taikyti darbuotojų apsaugai palankesnes nacionalines nuostatas (minėto Sprendimo *Dominguez* 48 punktas).

36 Kadangi valstybėms narėms, nelygu darbuotojo laikinojo nedarbingumo atostogų priežastis, leidžiama numatyti ilgesnes ar kaip Direktyvoje 2003/88 nustatytos minimalios keturių savaičių trukmės mokamas atostogas (minėto Sprendimo *Dominguez* 50 punktas), jos pačios turi nuspręsti, viena vertus, ar, be teisės į minimalias mokamas keturių savaičių atostogas, jos suteikia valstybės tarnautojams teisę į papildomas mokamas atostogas, numatydamos arba nenumatydamos piniginės kompensacijos į pensiją išeinančiam valstybės tarnautojui, jeigu jis negalėjo pasinaudoti šia papildoma teise, nes nevykdė savo pareigų dėl ligos, ir, kita vertus, nustatyti tokio suteikimo sąlygas.

37 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad į antrąjį, trečiąjį ir šeštąjį klausimus reikia atsakyti: Direktyvos 2003/88 7 straipsnis aiškinamas taip, kad juo nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis valstybės tarnautojui, be teisės į minimalias mokamas keturių savaičių atostogas, suteikiama teisė į papildomas mokamas atostogas nenumatant piniginės kompensacijos, kai į pensiją išeinantis valstybės tarnautojas negalėjo pasinaudoti šia papildoma teise, nes nevykdė savo pareigų dėl ligos.

Dėl penktojo klausimo

38 Penktuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyva 2003/88 draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kuria devynių mėnesių perkėlimo laikotarpiu, kuriam pasibaigus išnyksta teisė į mokamas kasmetines atostogas, apribojama į pensiją išeinančio valstybės tarnautojo teisė kaupti piniginę kompensaciją už dėl negalėjimo dirbti nepanaudotas mokamas kasmetines atostogas.

39 Šiuo klausimu pirmiausia reikia konstatuoti, kad Teisingumo Teismas 2011 m. lapkričio 22 d. Sprendime *KHS* (C-214/10, Rink. p. I-11757, 35 punktas) konstatavo, kad dėl perkėlimo laikotarpio, kuriam pasibaigus gali būti prarasta teisė į mokamas kasmetines atostogas, jeigu teisės į mokamas kasmetines atostogas yra kaupiamos, atsižvelgiant į Direktyvos 2003/88 7 straipsnį reikia įvertinti, ar šis laikotarpis gali būti pagrįstai laikomas laikotarpiu, kurį viršijus mokamos kasmetinės atostogos praranda teigiamą poveikį darbuotojui kaip poilsio laikas.

40 Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas priminė, kad teisė į mokamas kasmetines atostogas yra ne tik ypač svarbi kaip Sąjungos socialinės teisės principas, bet ir aiškiai įtvirtinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kuri, remiantis ESS 6 straipsnio 1 dalimi, turi tokią pačią teisinę galią kaip ir Sutartys, 31 straipsnio 2 dalyje (minėto Sprendimo *KHS* 37 punktas).

41 Remiantis tuo darytina išvada, jog tam, kad šios teisės, kuria siekiama apsaugoti darbuotoją, būtų paisoma, nustatant bet kurį perkėlimo laikotarpį turi būti atsižvelgta į ypatingą darbuotojo, kuris yra nedarbingas kelis iš eilės referencinius laikotarpius, situaciją. Šiuo laikotarpiu darbuotojui pirmiausia turi būti užtikrinta, kad prireikus jis turės poilsio laiką, kurį galės planuoti, kuriuo galės pasinaudoti dalimis ir kuo ilgiau. Perkėlimo laikotarpis turi gerokai viršyti referencinio laikotarpio, kuriam nustatytas, trukmę (minėto Sprendimo *KHS* 38 punktas).

42 Pagrindinėje byloje Nutarimo dėl kasmetinių atostogų 9 straipsnio 2 dalyje nustatytas perkėlimo laikotarpis yra devyni mėnesiai, t. y. trumpesnis nei atitinkamas referencinis laikotarpis.

43 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, į penktąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyva 2003/88 draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kuria devynių mėnesių perkėlimo laikotarpiu, kuriam pasibaigus išnyksta teisė į mokamas kasmetines atostogas, apribojama į pensiją išeinančio valstybės tarnautojo teisė kaupti piniginę kompensaciją už dėl negalėjimo dirbti nepanaudotas mokamas kasmetines atostogas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

44 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. **Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jis taikomas valstybės tarnautojui, dirbančiam ugniagesiu įprastomis sąlygomis.**

2. **Direktyvos 2003/88 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad į pensiją išeinantis valstybės tarnautojas turi teisę į kompensaciją už nepanaudotas mokamas kasmetines atostogas, jei nevykdė savo pareigų dėl ligos.**

3. Direktyvos 2003/88 7 straipsnį reikia aiškinti taip, kad juo nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis valstybės tarnautojui, be teisės į minimalias mokamas keturių savaičių atostogas, suteikiama teisė į papildomas mokamas atostogas nenumatant piniginės kompensacijos, kai į pensiją išeinantis valstybės tarnautojas negalėjo pasinaudoti šia papildoma teise, nes nevykdė savo pareigų dėl ligos.

4. Direktyva 2003/88 draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kuria devynių mėnesių perkėlimo laikotarpiu, kuriam pasibaigus išnyksta teisė į mokamas kasmetines atostogas, apribojama į pensiją išeinančio valstybės tarnautojo teisė kaupti piniginę kompensaciją už dėl negalėjimo dirbti nepanaudotas mokamas kasmetines atostogas.

Parašai.